

APROXIMACIÓ A L'ESTUDI DE LA HISTÒRIA DE LA RAMADERIA

ALS PAISOS CATALANS

Malgrat la importància de la ramaderia en la història del món rural i de les relacions d'aquest amb la societat en general, l'estudi de la domesticació, cria i explotació de les diverses espècies de bestiar constitueix avui un tema poc menys que inexplorat.

A pal·liar aquest defecte pot contribuir el desenvolupament del temari adjunt, pensat com una col·laboració entre historiadors -des del món antic fins a l'època contemporània- amb geògrafs, juristes, antropòlegs, filòlegs, economistes, veterinaris i zoòlegs. Només un treball pluridisciplinari podrà aprofundir un estudi com el projectat.

Cada un dels cinc aspectes que integren el temari adjunt podria ser encarregat a un ponent o especialista que haurà de coordinar i dirigir el treball de diversos col·laboradors encaminat a temes més concrets, de caràcter més monogràfic o d'àmbit territorial més restringit.

Les ponències resultants constituïran la base d'una Taula Rodona que serà convocada per al primer trimestre del 1992. Després de ser discutides entre un nombre reduït d'especialistes seran presentades al IV Col·loqui d'Història Agrària que serà convocat oportunament i se centrarà exclusivament sobre el tema ramader. L'organització pel Centre d'Estudis d'Història Rural del predit Col·loqui fou aprovada unànimement pels assistents al Col·loqui anterior, celebrat el febrer de 1990. El IV Col·loqui podria tenir lloc a principis de l'any 1993.

T E M A R I

1) Aspectes heurístics

Recull exhaustiu de dades arqueològiques sobre animals domèstics. Fonts historiogràfiques.

Fonts cadastrals a nivell municipal i comarcal. Documentació patrimonial privada. Altres fonts.

Examen crític i estudi comparatiu dels censos ramaders (1865-1985). Anàlisi i representació cartogràfica de les dades locals i comarcals.

Bibliografia general sobre ramaderia, veterinària i zootècnia: buidatge de revistes i repertoris bibliogràfics.

2) Aspectes científics

Identificació, tipificació i localització de raças o sub-raças autòctones en les diverses espècies integrants de la ramaderia dels Països Catalans.

El recurs a la iconografia artística: retaules medievals i representacions gràfiques posteriors. Els testimonis literaris.

Canvis genètics per substitució o per mestissatge en els diversos sectors ramaders: cronologia i abast del fenomen. Els elements autòctons definitivament perduts o en vies d'extinció. Possibilitats de salvaguarda i recuperació.

Cronologia i etiologia de les grans epizoòties històriques. Les malalties endèmiques.

Lamedicina veterinària i la zootècnia: autors, obres i pràctica veterinària. Nivells assolits en comparació amb Europa des de l'Edat Mitjana.

3) Aspectes jurídics

L'exploració ramadera en el dret consuetudinari i en el dret escrit.

La soccida i altres contractes pecuaris.

Venda o arrendament de les herbes i del dret de pastura per particulars, senyors baronials o per institucions municipals.

Emprius i pastures comunals.

La transhumància als Països Catalans: convencions jurídiques i localització de les pastures i de les carrerades. Calendari de la transhumància.

Conflictes entre ramaders i agricultors. Altres qüestions jurídiques.

4) Aspectes econòmics

La ramaderia en l'economia privada, local, comarcal i general.

Importació i exportació de les diverses espècies de bestiar.

Procedència, destinació i cronologia.

Producció, comercialització i consum de productes derivats de la ramaderia. Els productes d'origen animal en l'alimentació humana. El proveïment de carn per a les ciutats.

El recurs a la carn provinent de la caça a través del temps.

Bestiar de treball i de transport. L'impacte de les fonts d'energia i dels mitjans moderns de transport sobre la ramaderia.

Localització i història de les fires tradicionals de bestiar.

La ramaderia dels Països Catalans davant la integració al Mercat Comú.

5) Aspectes diversos

La connexió agricultura-ramaderia i la fertilització del sòl: l'aprofitament dels fems per l'estabulació del bestiar, per les cledes o pel lliure pasturatge.

Els fonaments científics de la fertilització del sòl i llur aplicació pràctica.

La figura del pastor a través del temps: relacions amb la comunitat rural.

Les tècniques del pastoreig. Jerarquia i divisió del treball entre els pastors. Les feines estacionals. Habitacles, vestuari i alimentació del pastor.

El gos d'atura.

Antropologia i folklore dels pastors i tractants de bestiar.

L'art dels pastors. El llenguatge dels pastors.

El pastor en el món de la literatura i de les arts plàstiques.

Els bestiaris en la literatura i en la cultura popular.

Curanderisme, superstició i creences populars entorn dels animals domèstics.